

organic news

Serbia
organica

BROJ 29. APRIL 2014.

NACIONALNA ASOCIJACIJA
ZA ORGANSKU PROIZVODNJU

29

NACIONALNA
ASOCIJACIJA
ZA ORGANSKU
PROIZVODNJU

IMPRESSUM

Za izdavača
Nada Mišković,
Nacionalna asocijacija za
razvoj organske proizvodnje
"Serbia organica"
<http://www.serbiaorganica.org>
Molerova 29/a, Beograd
tel: 065 855 68 68
office@serbiaorganica.org
ISSN 2217-9844 (Online)

Menadžer projekta:
Ivana Simić

Glavni i odgovorni urednik:
Jelena Sajić

Saradnici:
Olga Kešelj
Dr Vladan Ugrenović
Dr Vladimir Filipović

Dizajn & prepress:
Ivan Tarle

Izvršna produkcija:
agroCommunications doo

Sadržaj

Vesti i događaji

- Organizacija UN za hranu i poljoprivredu organizovala prvu radionicu u Selenči
- Održana obuka za nastavnike srednjih stručnih škola
- "Serbia Organica" u "Reči meda"
- U susret Poljoprivrednom sajmu u Novom Sadu
- Podrška razvoju organske poljoprivrede na teritoriji Kragujevca

Tema

- Potencijali napuštenog obradivog zemljišta za organsku proizvodnju
- Pokrovni usevi – bioagrotehnička mera za budućnost

Svet

- Biofach i Vivaness 2014 - Potencijal razvoja organske proizvodnje
- EU revizija zakonskog okvira organskog sektora

Content

Within the Project for strengthening capacity and services for development of organic agriculture in Serbia, UN's Organization for Food and Agriculture (FAO) has organized a two-day workshop for experts involved in the organic development from 27. to 28. March in Selenca. Participants of the workshop were representatives of the Centers for organic agriculture from Serbia, local extension services and educational institutions that are involved in the implementation of the project. Center for organic production Selenca was a host and a partner in the workshop's organization. During the workshop was presented a model of a knowledge exchange among agricultural producers through practical approach - through Farmer Field Schools and Farmer Business Schools. These schools are developed by the FAO as a model of internship designed for interactive experience exchange between agricultural producers, through practical work on the field.

National Association for development of organic production "Serbia Organica" is one of the partners on the project "Reka meda" (Honey River) whose main applicant is the Association of beekeepers' organization of Serbia (SPOS). This is an IPA EU funded project of the publicly announced call "Social-economic development of the Danube region in Serbia" and is under surveillance of the Bureau for the EU projects' management within the Embassy of Austria in Belgrade. The whole project is designed to add value to beekeepers' products on the market, and protect consumers from the false, artificially made honey which can be found on the market as well. One of the core activities foreseen by this project is in its final phase - definition of the "Good agricultural practice". Application of those principles in the production would be the basic prerequisite for all beekeepers who want to offer their honey on the market packed in the original jar of SPOS.

On the 81st International Agricultural Fair, which will be held from 20-26. May in Novi Sad, National Association for development of organic production "Serbia Organica", with the financial support of the Ministry of agriculture and UNs Organization for Food and Agriculture (FAO) will present for the fourth time, within the exhibition of organic production, its members, players of organic production- agricultural households, producers, processors, distributors, institutes, centers of organic production and other local and regional associations. The exhibition of organic production during the years has aroused big interest among visitors and potential producers of this type of production. The most asked questions of future producers referred to the procedure of entering certification process, support measurements and subsidies given by the competent ministry. This year as well visitors will be able to get answers to many of questions related to the organic production at the joint booth of the association "Serbia Organica" and the Ministry of agriculture.

Organizacija UN za hranu i poljoprivredu organizovala prvu radionicu u Selenči

U okviru Projekta za jačanje kapaciteta i usluga za razvoj organske poljoprivrede u Srbiji, Organizacija za poljoprivredu i hranu Ujedinjenih Nacija (FAO) organizovala je dvodnevnu radionicu namenjenu ekspertima uključenim u razvoj organske poljoprivrede 27. i 28. marta u Selenči. Učesnici radionice bili su predstavnici centara za organsku proizvodnju iz Srbije, predstavnici lokalnih savetodavnih službi, kao i obrazovnih institucija, koje učestvuju u implementaciji projekta. Centar za organsku proizvodnju Selenča je bio domaćin i partner u organizaciji radionice. Tema radionice bila je predstavljanje modela razmene znanja između poljoprivrednih proizvođača, kroz praktičan pristup, preko osnivanja Otvorenih poljoprivrednih i poslovnih škola. Ove škole predstavljaju model obuke razvijen od strane FAO, a koji ima za cilj da pomogne međusobnu direktnu razmenu znanja i iskustava između poljoprivrednih proizvođača, a kroz praktičan rad na polju. Ovakav pristup pomaže da se konkretna rešenja diskutuju na polju i istovremeno primene u proizvodnji i plasmanu proizvoda, što daje odlične rezultate u rešavanju konkretnih problema sa kojima se proizvođači suočavaju.

U prijatnoj atmosferi, tokom dva dana učesnici su se upoznavali i diskutovali o metodama koje do sada nisu koristili u svom radu i okruženju i imali su prilike da dobiju uvid u mogućnosti promovisanja organske poljoprivrede, pospešivanja i usmeravanja postojećih i potencijalnih organskih proizvođača.

Organska proizvodnja u Srbiji je još uvek nedovoljno razvijena i ne prati rast tržišta organskih proizvoda. Ukoliko se poveća broj proizvođača i površina pod organskim proizvodima i unapredi proizvodnja, povećaće se i količina i dijametar proizvoda, a samim tim i naše tržišne mogućnosti. Povrh svega, organska proizvodnja je idealna prilika i da se uposli ruralno stanovništvo posredno kroz proizvodnju ili neki drugi vid lokalnog razvoja, na primer kroz agroturizam, sakupljanje samoniklih biljaka i

šumskih plodova ili udruživanjem oko konkretnog poslovnog poduhvata.

U okviru projekta, planiran je i nastavak aktivnosti kroz radionice koje će se održati u narednom periodu, gde će učesnici biti sami poljoprivredni proizvođači. Cilj je da se oni proizvođači koji već poseduju znanje iz organske proizvodnje motivišu i osnaže da svoje znanje i iskustvo prenesu na druge zainteresovane proizvođače, kroz direktan i praktičan rad na terenu. Njihova misija neće biti nimalo laka, postaće pioniri u ovom poduhvatu i doprineti da razvijemo dalje organsku proizvodnju i živimo zdravije.

Projekat za jačanje kapaciteta i usluga za razvoj organske poljoprivrede u Srbiji finansiran je od strane Mađarske, a sprovodi ga UN FAO, u saradnji sa Ministarstvom poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva i Ministarstvom prosvete, nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije. ■

Održana obuka za nastavnike srednjih stručnih škola

Nacionalno udruženje "Serbia organica" organizovalo je krajem marta dvodnevnu obuku iz oblasti prerade organske hrane za nastavnike srednjih stručnih škola (Poljoprivredno-tehnoloških, tehničkih..) u Novom Sadu u Tehničkoj školi "Pavle Savić". Naime, "Serbia organica" je dobila akreditaciju za edukativni program "Organska proizvodnja i prerada organske hrane" od strane Zavoda za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja koji je objavljen u Katalogu programa stalnog stručnog usavršavanja nastavnika, vaspitača i stručnih saradnika za školsku 2012/2013 i 2013/2014. Autori programa su prof. dr Snežana Oljača i Aleksandra Janićević-Stakić (nastavnica Poljoprivredne škole u Krnjači).

"U toku obuke nastavnici koji predaju predmete iz oblasti prerade hrane biljnog i životinskog porekla upoznati su sa opštim principima organske proizvodnje, zakonskim propisima i standardima, sa tehnologijama prerade biljnih i animalnih proizvoda, mikrobiološkoj kontroli organskih proizvoda, kao i marketingu i tržištu organskih proizvoda. Kroz praktične radionice oni su prošli kroz zamišljeni ciklus od tehnološke izrade gotovog organskog proizvoda po zahtevima organske proizvodnje do razmatranja mogućnosti za plasiranje takvog programa", objasnila je koordinator obuke Ivana Simić.

Ova edukacija predstavlja nastavak obuke nastavnika Poljoprivrednih škola koje je "Serbia organica" obučavala tokom 2011. i 2012. godine prilikom kojih je 120 nastavnika iz oko 30 škola u Srbiji steklo znanja iz oblasti organske poljoprivredne proizvodnje.

Na inicijativu i uz aktivno učešće NASO, u saradnji sa Zavodom za unapređenje obrazovanja i vaspitanja u toku 2011. izrađeni su i usvojeni nastavni programi iz organske poljoprivredne proizvodnje i od školske 2011/2012 uvedeni kao izborni predmeti (organsko povrtarstvo i ratarstvo, organsko voćarstvo i organsko stočarstvo) u poljoprivredne škole u okviru nastavnog smera poljoprivredni tehničar. Kako je ovo bio prvi korak, stručno usavršavanje od strane asocijacije "Serbia organica" usledilo je kao podrška intenzivnijem motivisanju i usavršavanju nastavnika kako bi se i učenici uključivali u odabir ovih predmeta. ■

The logo for Biofach 2014, featuring the word 'BIOFACH' in a bold, dark font and '2014' in a lighter, orange font.

into organic

Nürnberg, Germany

12. - 15.2.2014

Biofach i Vivanes 2014

Potencijal razvoja organske proizvodnje

Oko 42.000 posetilaca iz 134 zemlje sveta odlučilo je da ne propusti 25. godišnjicu Biofaha i osmo izdanje Vivanesa. Ukupno 2.235 izlagača predstavilo je od 12. do 15. februara svoje proizvode kupcima iz sektora prehrambene industrije i kozmetike. Među pet najposećenijih zemalja izlagača bili su Austrija, Italija, Francuska i Holandija. Nemačka je kao zemlja domaćin ove godine jednu halu posvetila samo svojim izlagačima i proizvodima.

Ovogodišnji jubilarni 25. Biofah i 8. Vivanes privukli su 6.530 posetilaca na 74 organizovana događaja. Profesionalna publika je naročito bila zainteresovana za goruće pitanje Organske poljoprivrede i njen potencijal razvoja. Povodom 25-godišnjice Biofaha, organska industrija i sajam postavili su zajednički cilj - razvijanje buduće organske proizvodnje i trgovine organskom hranom.

Kako će organska proizvodnja i sajam organske hrane izgledati u budućnosti, koji pravac će dobiti industrija organske hrane su neka od pitanja postavljena na najvećoj svetskoj "organskoj" sajamskoj manifestaciji. Ove godine, međunarodni pokrovitelji Biofaha, IFOAM i BOLV (Međunarodna federacija pokreta za organsku poljoprivredu i Nemački savez za proizvodnju organske hrane) diskutovali su o budućnosti organske proizvodnje sa predstavnicima industrije - zato su ključne teme 2014. na vodećem svetskom sajmu hrane nazvane Organik 3.0 - Organska poljoprivreda i prehrambena industrija sutrašnjice.

Industrijski pioniri iz različitih domena uspešno su postavili temelje organske poljoprivrede (nazvane Organik 1.0). Ovi temelji su u proteklih nekoliko decenija prerasli u ono što je organska poljoprivreda danas (Organik 2.0). Organska poljoprivreda ima ogroman i širom sveta rasprostranjen potencijal razvoja. Ipak,

korišćenje ovih mogućnosti donosi nove izazove za proizvođače organske hrane, distributere i prerađivače.

ORGANIK 3.0 –
ORGANSKA POLJOPRIVREDA I
PREHRAMBENA INDUSTRIJA SUTRAŠNJIČE

Nije moguće predvideti budućnost. Ali uz pomoć mega-trenda, velikih, širom sveta

prisutnih pionira koji utiču na razvoj ovog sektora tokom decenija moguće je dobiti relevantne zaključke o budućnosti organskih proizvoda, istaći najrealnije scenarije i potencijale razvoja koji su od izuzetne važnosti za industriju.

U organskoj 3.0 studiji misli se, pre svega, na šest mega-trendova koji igraju posebnu ulogu u organskom svetu – individualizacija, povezivanje, neo-ekologija, globaliza-

BIOFACH

ORGANIC 3.0

Trend and potential analysis of the future of organics

cija, zdravlje i mobilnost.

Napredovanje individualizacije pokazuje trend u kojem se ishrana sve više koristi kao sredstvo u potrazi za nama samima. Hrana za pojedinca, način na koji se proizvodi, recept, poreklo ali i sopstvena filozofija ishrane sve više postaju sredstvo izražavanja pojedinca.

Za Organik 3.0 ovo znači da je "potrošač kralj" - za potrošače 21 veka ovo ne samo da znači da oni imaju izbor u širokom asortimanu proizvoda već i da su ovi proizvodi proizvedeni na način na koji to oni žele, i da sami potrošači u stvari pomažu "održivoj" borbi sa svakodnevnim životom. Zato nov kvalitet odnosa, integracija kupaca, pružanje osećanja vrednosti potrošačima, faktori su zaslužni za uspeh na tržištu. Zato u budućnosti organski sektor mora biti više usmeren ka svakodnevnom životu potrošača putem pružanja bolje usluge, davanja razumljivih i verodostojnih informacija i aktivne interakcije sa kupcima.

Za Organik 3.0 ovo znači da se umesto fokusiranja na proizvod, fokus prebacuje na potrebe potrošača. Ovo ne uključuje samo dodatne napore ka poboljšanju organoleptičkih i nutritivnih kvaliteta primarnih i prerađenih proizvoda, već i razvoj inteligentnog pakovanja kojim će se očuvati kvalitet hrane, njena nutritivna vrednost i svežina, dok se u isto vreme rešava problema otpada.

Moć povezivanja prožima sve sfere života. Nova organizacija ljudi u mrežama - širom društva i širom sveta - otvara veliku mogućnost za organsku scenu. U globalnoj kulturi, ideja štednje prirodnih resursa, održive proizvodnje i konzumacije izvan konvencionalne poljoprivredne proizvodnje dobija na važnosti. Tokom proteklih godina, prirodna hrana i kozmetika naročito, dobili su na značenju težeći da zadovolje rastuća očekivanja potrošača čak i bez usklađivanja sa strogim organskim kriterijima - ispunjavanja definicije "prirodni proizvodi" i "lokalni proizvodi".

Za Organsko 3.0 ovo znači da će, umesto odbrambenog udaljavanja od konkurencije, u budućnosti biti potrebna šira strategija da se nastavi sa pisanjem holističke filozofije organske poljoprivrede za celokupni proizvodni ciklus.

Koncept deljenja unosi revoluciju u naše potrošačko ponašanje, posebno kod jezgra organskih potrošača. Kultura upotrebe nasuprot kulturi posedovanja, je moguć održiv odgovor na izazove sadašnjosti i naše budućnosti. Deljenje ne samo da omogućava bolje upravljanje resursima u trgovini i finansijama već i dobrotvornim aktivnostima, deljenje takođe otvara nove ideje o tome kako rešiti konstruktivne

BIOFACH2014 together with VIVANESS

into organic

into natural beauty

Srbija na ovogodišnjem Biofahu

Nacionalna asocijacija za unapređenje organske proizvodnje "Serbia Organika" je i ove godine organizovala učešće domaćih preduzeća na 25. Međunarodnom sajmu Biofah.

Ove godine su na Biofahu učestvovali Zadrugar, Den Juro Organik, Novosadski sajam, Jovanjica doo, Strela doo i Centar za regionalni razvoj Pčinjskog i Jablaničkog okruga. Ovo je bila prilika za naše kompanije da posete partnere i pronađu nova tržišta.

Nažalost, ove godine je celokupna organizacija sajma protekla bez podrške Ministarstva poljoprivrede i domaćih i stranih donatora. Možda ćemo imati prilike da se u narednim godinama sajma predstavimo u pravom svetlu i veličini i možda se onda nađemo na listi zemalja sa najvećom posećenošću, no do tada moramo biti zadovoljni što širimo pozitivnu sliku o srpskim organskim proizvodima, njihovom pouzdanom kvalitetu i Srbima kao odličnim saradnicima.

probleme u organskoj poljoprivredi.

Za Organsko 3.0 ovo znači da koncept deljenja stimuliše saradnju na lokalnu - ključna je krilatica "Poljoprivreda koju podržava zajednica" - i promoviše upotrebu sinergije između ruralnih i urbanih područja. Ono okuplja kupce oko proizvođača čineći ih aktivnim učesnicima u proizvodnji.

Trend zdravlja se uvlači u sve pore života, utiče na tržište i industriju. Zdravlje je mega-trend od kojeg će organska proizvodnja profitirati u budućnosti. Posle mnogo godina ispitivanja na sebi (dijete, nekonzumiranje pojedinih sastojaka itd.) želja mnogih ljudi za holističkim rešenjem postaje evidentna kada je u pitanju zdravlje. To posebno daje smisao organskoj proizvodnji da se fokusira na principe "slabog zdravlja" umesto silnog trošenja na besmisleno takmičenje sa "zdravom hranom" sa "boljom nutritivnom vrednošću" nasuprot konvencionalnim ili čak adaptiranim proizvodima (funkcionalna hrana). Za Organsko 3.0 to znači da zdrava ishrana preko potrošnje samo organske hrane nije ostvariva. Ova perspektiva daje organskom sektoru mogućnost ponovnog pokretanja diskusije o zdravoj

ishrani i udaljavanja od principa davanja istih zdravstvenih obećanja i realizacije sistematičnih veza između životnog stila, ishrane i zdravlja.

Što je primenjivo u ekološkoj metodi proizvodnje trebalo bi takođe biti i referenca za zdraviju ishranu u budućnosti - prioritet za ekološku raznovrsnost, optimizacija prehrambene raznovrsnosti.

Za Organsko 3.0 ovo znači povratak starih sortama žitarica, autohtonom voću i povrću i njihova proizvodnja u organskoj poljoprivredi.

U 21 veku, svet nije obojen povećanjem pokretljivosti već prvenstveno povećanjem različitih tipova pokretljivosti. Staviše, ovo promoviše privlačnost specifičnih lokacija gde ljudi uživaju da provode vreme, lokacija koje povezuju ljude. Ponekad je bolje za proizvođače, prerađivače i pružaoce usluga da ne budu pokretljivi i da umesto toga postanu prava luka za potrošače koji će doći na njihov prag.

Za organsko 3.0 ovo znači da potrošači smatraju organske proizvode mnogo važnijim pojmom od samo "proizvoda".

Studija Organic 3.0 može se preuzeti na linku - <http://www.biofach.de/en/press/organic-study/>. ■

Predstavljeni rezultati projekta Laboratorije za zemljište NS Instituta za ratarstvo i povrtarstvo

Potencijali napuštenog obradivog zemljišta za organsku proizvodnju

Od 3,8 miliona hektara poljoprivrednog zemljišta, u Srbiji se nešto manje od tri miliona hektara koristi u poljoprivredne svrhe. Oko 11 procenata ukupnog poljoprivrednog zemljišta se ne koristi. To zemljište, prema rezultatima projekta "Potencijali Republike Srbije u pogledu kvaliteta zemljišta za organsku poljoprivrednu proizvodnju" koji je sproveda Laboratorija za zemljište i agroekologiju novosadskog Instituta za ratarstvo i povrtarstvo, idealno je za korišćenje u organskoj poljoprivredi.

Projekat Laboratorije za zemljište i agroekologiju novosadskog Instituta za ratarstvo i povrtarstvo "Potencijali Republike Srbije u pogledu kvaliteta zemljišta za organsku poljoprivrednu proizvodnju" realizovan je zahvaljujući finansijskoj podršci Uprave za poljoprivredno zemljište Ministarstva poljoprivrede i uz sufinansiranje NS Instituta za ratarstvo i povrtarstvo. Prema rečima direktora Uprave za poljoprivredno zemljište, Zorana Kneževića, od 3,8 miliona hektara poljoprivrednog zemljišta, u Srbiji se nešto manje od tri miliona hektara koristi u poljoprivredne svrhe. Oko 11% ukupnog poljoprivrednog zemljišta se ne koristi. "Najmanje napuštenog zemljišta je u Vojvodini – oko četiri procenata dok je najlošija situacija u južnoj i jugoistočnoj Srbiji, gde se oko 22% poljoprivrednog zemljišta ne obrađuje. Više razloga je uzrokovalo ovu situaciju – najznačajniji su ekonomski i demografski", kaže Knežević.

"Cilj ovog projekta bila je procena mogućnosti prevođenja napuštenog obradivog zemljišta u organsku proizvodnju kao i utvrđivanje kvaliteta zemljišta koje je u organskoj proizvodnji, ali i da se usvoji sistem kontrole zemljišta i upotrebe đubriva od strane poljoprivrednih proiz-

vođača", istakao je rukovodilac projekta dr Jovica Vasin. U tu svrhu obavljene su analize fizičkih, hemijskih i mikrobioloških osobina zemljišta u pet oblasti na teritoriji centralne Srbije i u publikaciji, koja je nastala kao rezultat projekta, predočene su smernice nadležnim institucijama koje

mogu da posluže kao osnova za donošenje preventivnih mera i mera popravke stanja. Temu plodnosti zemljišta i đubrenja u organskoj proizvodnji obradio je prof. dr Petar Sekulić iz Instituta za ratarstvo i povrtarstvo. Cilj đubrenja je snabdeti biljku onim biogenim elementima kojih nema

dovoljno u zemljištu, ali i da se zemljište obogati onim elementima čiji sadržaj nije u optimalnom nivou, stalno vodeći računa o fizičkim i hemijskim osobinama zemljišta.

Principi na kojima se zasniva đubrenje u organskoj proizvodnji su stanje hraniva u zemljištu, potrebe gajene biljne vrste i visina prinosa, uz zaštitu agrobiocenoze, a sve u cilju postizanja visokih i stabilnih prinosa dobrog kvaliteta. Višegodišnji usevi se ne mogu zasnivati pre nego što se uredi zemljište.

Na osnovu rezultata projekta predložene su osnovne mere popravke zemljišta:

- kalcizacija (s obzirom da u centralnoj Srbiji prevladavaju kisela zemljišta), kojom se napuštena zemljišta dovode do neutralnosti ili slabe alkalnosti;

- humizacija (povećanje sadržaja humusa đubrenjem organskim đubrivima u većim količinama)

- fosfatizacija (kojom se povećava sadržaj biljkama pristupačnog fosfora).

Povećanje plodnosti zemljišta primenom fosfora i kalijuma vrši se isključivo na osnovu kontrole plodnosti zemljišta koja je definisana zakonom.

DOBRE MIKROBIOLOŠKE OSOBINE VAŽNE ZA PLODNOST ZEMLJIŠTA

Da bi se zemljište koje je dinamičan, živ sistem, opisalo kao plodno osim povoljnih fizičkih i hemijskih osobina, prema rečima dr Jordane Ninkov, ono mora da ima i dobre mikrobiološke osobine (prisutnost, brojnost i enzimski aktivnost mikroorganizama).

Generalno gledano, naša zemljišta imaju dobru mikrobiološku aktivnost. Da bi zemljište bilo plodno i pogodno ne samo za organsku poljoprivredu, već za proizvodnju zdravstveno bezbedne hrane uopšte, ono mora biti neopterećeno neorganskim i organskim zagađivačima. Od neorganskih zagađivača bitan je ukupan i biljkama pristupačan sadržaj teških metala koji biljka može da usvoji. Cd, Pb i Zn, koji su inače opasni za agroekosistem, nalaze se u dozvoljenim koncentracijama, dok je sadržaj Ni koji je prirodnog porekla u nešto povišenim koncentracijama kod određenog broja uzoraka. Kao preventivnu meru protiv nakupljanja Cu koji je antropogenog porekla u zemljištu, dr Ninkov je istakla širu edukaciju poljoprivrednih proizvođača o primeni bakarnih fungicida.

Od organskih zagađivača u okviru projekta su analizirani ostaci organofosfornih i organohlorinih pesticida i prisustvo policikličnih aromatičnih ugljovodonika (PAH-ova). Organofosforni pesticidi nisu evidentirani ni u jednom uzorku zemljišta. Ostaci organohlorinih pesticida (npr. DDT-a) i njihovih metabolita su se nalazili u niskim koncentracijama koje ne ugrožavaju poljoprivrednu proizvodnju. Ista situacija je bila i sa sadržajem PAH-ova u uzorcima. Zaključak je da je zemljište Srbije generalno gledano prema sadržaju opasnih i štetnih materija povoljno za organsku proizvodnju. Međutim, kako rezultati istraživanja pokazuju, postoje lokaliteti i sa nepovoljnijom situacijom, te bi svaki proizvođač trebalo pre proizvodnje da izvrši analizu svoje parcele kako bi imao "čistu zemlju", ali i čistu savest.

PAŽNJU USMERITI NA PREVENTIVNE MERE

U publikaciji koja je nastala kao rezultat projekta, predložene su smernice nadležnim institucijama koje mogu da posluže kao osnova za donošenje preventivnih mera i mera popravke stanja. Nije dovoljno samo raskrčiti, izorati napušteno obradivo zemljište i započeti organsku proizvodnju. Na osnovu istraživanja u ovom projektu, za očuvanje i unapređenje zemljišta pažnju treba usmeriti ka preventivnim merama, od kojih je jedna i blagovremeno ispitivanje kvaliteta zemljišta od strane ovlašćenih i akreditovanih laboratorija. Ukoliko se utvrdi da je napušteno obradivo zemljište ili zemljište koje je do sada bilo u konvencionalnoj poljoprivrednoj proizvodnji pogodno za organsku proizvodnju, preporuka Ministarstvu poljoprivrede je da se omoguće organizacione i finansijske subvencije proizvođačima u ruralnim krajevima Republike Srbije. ■

U susret Poljoprivrednom sajmu u Novom Sadu

Četvrta izložba organske proizvodnje

Na 81. Međunarodnom poljoprivrednom sajmu, koji će se održati od 20. do 26. maja u Novom Sadu, Nacionalno udruženje za razvoj organske proizvodnje "Serbia Organica", uz finansijsku podršku Ministarstva poljoprivrede i Organizacije UN za hranu i poljoprivredu (FAO) predstaviće po četvrti put, u okviru Izložbe organske proizvodnje, svoje članove, učesnike organske proizvodnje - poljoprivredna gazdinstva, proizvođače, prerađivače, distributere, institute, centre za organsku proizvodnju kao i ostala lokalna i regionalna udruženja.

Izložba organske proizvodnje je tokom prethodnih godina pobudila veliko interesovanje posetilaca koji su se raspitivali za način proizvodnje, kao i gde se mogu kupiti organski proizvodi. Najčešća pitanja brojnih potencijalnih proizvođača odnosila su se na proceduru započinjanja sertifikovane organske proizvodnje, mere podrške nadležnog ministarstva i još jednom su potvrdila veliku zainteresovanost za ovaj vid poljoprivredne proizvodnje.

Na zajedničkom štandu udruženja "Serbia Organica" i Ministarstva poljoprivrede i ove godine će posetioci dobiti odgovore na mnogobrojna pitanja koja se odnose na oblast organske proizvodnje. ■

Pokrovni usevi – bioagrotehnička mera za budućnost

Pokrovni usevi se primenjuju kao bioagrotehnička mera u sistemima ekološke poljoprivrede, a mogu se definirati kao usevi koji se obično ne gaje za komercijalnu upotrebu, a pri tom imaju višestruku ulogu u plodoredima. Korist od pokrovnih useva odavno je poznata, mahunarke su korišćene kao biološki fiksatori azota za naredni usev, a zasnivani su i u periodima kada je zemljište bez glavnih useva, kako bi se smanjila erozija. U novije vreme uloga pokrovnih useva proširena je na biokontrolu korova, bolesti i štetočina, kao i na ukupno poboljšanje kvaliteta zemljišta povećanjem organske materije, podsticanjem kruženja hranljivih materija i smanjenjem sabijanja zemljišta. Istovremeno, njihovom upotrebom teži se smanjenju troškova i čak stvaranju novih izvora prihoda na gazdinstvu.

Klimatske promene, troškovi energije i raspolaganje azotom imaju sve veći uticaj na poljoprivrednu proizvodnju u narednim godinama. Uvođenjem pokrovnih useva u praksu mogu se rešiti neka od ovih pitanja. Pokrovni usevi mogu povoljno da utiču na povećanje prinosa, smanjuju troškove kod upotrebe azota i pesticida, utiču na redukciju upotrebe mehanizacije, a svim tim i na povećanje profita. Međutim pokrovni usevi mogu doneti i niz drugih agronomskih pogodnosti – poboljšanje zdravlja zemljišta, sprečavanje erozije, zaštita kvaliteta vode, zaštita biodiverziteta, a koje se teško mogu finansijski izmeriti. Uvođenje pokrovnih useva u širu proizvodnu praksu, može značajno uticati na povećanje održivosti poljoprivrednih proizvodnih sistema.

KORIST OD POKROVNIH USEVA I MEHANIZMI DELOVANJA

Smanjuju troškove ishrane useva – Zemljišne bakterije azotofiksatori (familija Rhizobiaceae) na korenu leptirnjača, (familija Fabaceae), atmosferski azot čine dostupnim za biljke, što smanjuje potrebu za dodatnom ishranom gajenih biljaka azotnim hranivima i obogaćuje zemljište azotom za naredne useve. Ova simbiotska zajednica posebno je upotrebljiva u pokrovnim usevima, pa tako ozimi grašak, grahorica i lucerka u pokrovnom usevu mogu da obezbede i do 100% azota za naredni usev krompira. Maljava grahorica od počet-

ka marta pa nadalje fiksira dva kilograma azota dnevno, a dokazano je i da povećava prinosa kukuruza u toj meri da opravdava primenu pokrovnog useva. Združivanjem leptirnjača useva sa glavnim usevom, prenos azota može biti značajan, a vrednosti prenetog azota se mogu kretati i do 50 %. Takođe, pokrovni usevi mogu smanjiti gubitke azota u zemljištu i na taj način ga sačuvati za naredni usev. Sa druge strane biljke iz familije trava (Poaceae), moćnim korenom nakupljaju hraniva, naročito azot, koja ostaju u zemljištu posle žetve, pa se za tri meseca na taj način nakupi i do 79 kilo-

nje oštećenja od bolesti, insekata i nematoda, a mehanizmi delovanja su mnogobrojni. Kada su u pitanju korovi, pokrovni usevi deluju fizički i alelopatski. Fizičko delovanje odnosi se na konkurenske odnose koji se manifestuju u zasenjivanju, usled čega se menja frekvencija svetla u usevu, pa seme korova ne može da klija i niče ili u mehaničkom gušenju korova od strane useva velike pokrovnosti (prava žita, heljda, kupusnjače). Alelopatski deluju izlučevinama korena koje mogu imati prirodno herbicidno delovanje. Uvođenjem biološki aktivnih biljaka "biljke prijatelji", može se uspešno

Valjanje pokrovnog useva raži (I&J Cover Crop Roller)

grama azota po hektaru. Smanjuju potrebu za pesticidima – Pokrovni usevi suzbijaju korove, utiču na smanje-

vršiti biokontrolu u sistemima biljne proizvodnje, tako što repelentnim delovanjem mogu da odbijaju štetne insekte (buvač,

hajdučka trav), a atraktantnim privlače korisne, predatore i parazitoide (morač, kim, mirođija, nana, heljda). Na taj način brojnost štetnih insekata može se smanjiti ispod praga štetnosti. Pokrovni usevi mogu da formiraju nepovoljno okruženje za pojavu bolesti, a takođe mogu da proizvode jedinjenja koja smanjuju brojnost populacija štetnih nematode (slačica, facelija).

Pokrovni usevi pospešuju zadržavanje i upijanje vode u zemljište (štede vodu), sistemom obrade povoljno utiču na smanjenje sabijanja i poboljšanje strukture zemljišta, povećavaju količinu organske materije i mikrobiološku aktivnost, a time podstiču celokupno kruženje materije i poboljšavaju zdravlje zemljišta. Dobri primeri su travni pokrovni usevi, raž koja povećava organsku materiju i štedi vlagu, sirak ili sudanska trava čiji koren prodire duboko, pa povoljno utiče na fizičke osobine zemljišta, kao i ljuljevi koji kod prevlaženog zemljišta stabilizuju međuredni prostor u usevima, zasadima i na uvratinama parcela. Ksenofitne mahunarke, žuta lucerka i sočivo efikasno koriste vodu i u pokrovnom usevu štede zemljišnu vlagu bolje nego na golom neobrađenom zemljištu.

Brzorastući pokrovni usevi svojom vegetativnom masom štite zemljište od erozije, koja nastaje vetrom ili kišom. Gusti višegodišnji usevi pospešuju zadržavanje i upijanje vode u zemljište i smanjuju površinsko oticanje, a nadzemni delovi biljaka smanjuju uticaj kišnih kapi. Trave i travne smeše pružaju najbolju zaštitu od erozije, a ozima žita, mahunarke i kupusnjače su pogodne za zimski period u uslovima kontinentalne klime. ■

dr Vladan Ugrenović

U sledećem broju: Izbor najpogodnijeg načina korišćenja pokrovnih useva

Često korišćena mahunarka kao pokrovni usevi: dlakava graborica (Vicia villosa Roth.)

”Serbia Organica“ u ”Reci meda“

Nacionalno udruženje za razvoj organske proizvodnje ”Serbia Organica“ jedan je od partnera na projektu ”Reka meda“ (”Honey River“), čiji je nosioc Savez pčelarskih organizacija Srbije (SPOS). Udruženje ”Serbia Organica“ će održati obuke iz oblasti organske proizvodnje, sa posebnim osvrtom na organsko pčelarenje.

Sprovođenje projekta ”Reka meda“ počelo je 1. septembra prošle godine i planirano je da traje 18 meseci. Projekat se finansira u okviru IPA fonda Evropske unije, a u okviru javnog konkursa i programa ”Socijalno ekonomski razvoj Dunavske regije u Srbiji“ za čije sprovođenje je zadužen Biro za sprovođenje projekata EU u ambasadi Austrije u Beogradu.

Pored udruženja ”Serbia Organica“, partneri SPOS-a na ovom projektu su i Gradanska inicijativa za razvoj sela ”Kladenac“, Grad Požarevac i pčelarska udruženja iz pet gradova – ”Dunav“ iz Apatina, ”Jovan Živanović“ iz Novog Sada, Društvo pčelara Smederevo, Udruženje pčelara ”Požarevac“ i ”Hajduk Veljko“ iz Negotina. ”Kladenac“ je zadužen za sprovođenje obuka i mentorstva iz oblasti Dobre pčelarske prakse koja će se u početnoj fazi naslanjati na principe Dobre poljoprivredne prakse i srodnih dobrovoljnih standarda, kao što je Global G.A.P., u kojoj saradnici ”Kladenca“ imaju višegodišnje iskustvo. Jedna od osnovnih aktivnosti predviđenih ovim projekom, koja je ušla u završnu fazu, je definisanje principa ”Dobre pčelarske prakse“. Primena tih principa u proizvodnji biće osnovni uslov za sve one pčelare koji žele da med iz svoje proizvodnje pakuju i plasiraju na tržište u originalnoj tegli SPOS-a. Jedinstveni izgled tegle sa odgovarajućom etiketom potrošaču će biti garancija o kvalitetu meda, koji će na tržištu moći da se pojavi tek nakon sprovedene kontrole po internim procedurama SPOS-a. Ukupna vrednost celog projekta ”Reka meda“ je 218.988 evra. Vrednost granta koji obezbeđuju Evropska Unija i Austrijska razvojna agencija (ADA) je 167.460 evra, dok je vrednost sopstvenog učešća nosioca projekta 51.527 evra.

Ceo projekat je osmišljen i sprovodi se sa ciljem da pčelari svojim proizvodima daju dodatnu vrednost proizvodu na tržištu, a potrošači meda zaštite od sve većih količina falsifikovanog meda koji se može naći u prodaji.

U okviru Dunavske regije odabrane su opštine Negotin i Požarevac zbog specifičnih prirodnih uslova (planinska područja bez značajnih zagađivača) koji su odgovarajući za primenu principa organske proizvodnje. Brežuljkasta i planinska područja ovih opština su bogata raznovrsnim samoniklim medonosnim biljem. Upravo iz tih razloga, u Negotinu i Požarevcu će ”Serbia Organica“ održati obuke iz oblasti organske proizvodnje, sa posebnim osvrtom na organsko pčelarenje.

Članovima udruženja pčelara iz Negotina i Požarevca i ostalim zainteresovanim da saznaju nešto više o principima održivog korišćenja prirodnih bogatstava u cilju očuvanja životne sredine biće omogućeno da pohađaju obuke iz oblasti organske proizvodnje. ”Serbia Organica“, kao nacionalno udruženje sa značajnim iskustvom u ovoj oblasti, izabrano je za partnersku organizaciju SPOS-a kako bi navedene aktivnosti bile sprovedene na najprofesionalniji način. Autor projekta ”Reka meda“ je Nena Nikolić, dipl. inž. Poljoprivrede i stručni saradnik ”Serbia Organice“.

O daljim aktivnostima udruženja ”Serbia Organica“ tokom sprovođenja projekta ”Reka meda“ čitajte u sledećim brojevima ”Organskih novosti“. ■

EU revizija zakonskog okvira organskog sektora

Stroži propisi za organsku hranu

Sve su češće prevare na račun potrošača kada je reč o "organskoj" hrani. Evropska komisija, revizijom zakonskog okvira organskog sektora čiji je nacrt krajem marta predstavio evropski komesar za poljoprivredu Dačijan Čiološ, želi da tome stane na put.

Slučajevi organske prevare i uznemiravajući organski skandali poslednjih godina alarmirali su ne samo ljude u industriji organske hrane i potrošače već i političare i administraciju u EU. Nije iznenađenje da EU komesar za poljoprivredu Dačijan Čiološ sada želi da stane na kraj svemu i da se direktiva o organskoj proizvodnji revidira. Sa jedne strane postoji želja da se otklone dobro poznata problematična područja poput delimične konverzije na gazdinstvima, a sa druge da isprave ono što se smatra neželjenim razvojem koji se dogodio tokom poslednjih godina. Jedan od primera, prema mišljenju Evropske Komisije je činjenica da je previše izuzetaka dozvoljeno i da su zanemarivani stvarni ciljevi organske poljoprivrede.

Novine u reviziji zakonskog okvira organskog sektora, između ostalog, odnose se na strožiji nadzor kontrolnih organizacija u nekim zemljama članicama, veću razmenu informacija u slučaju povrede pravila, kao i na povećavanje broja kontrola, naročito kod uvoza organskih proizvoda. Štaviše, Komisija će morati da pooštri nadzor nad sistemom kontrole u zemljama članicama i trebala bi da reguliše odgovarajuće kontrole uvoza organskih dobara iz trećih zemalja. "Organski proizvodi više nisu marginalni deo tržišta, već važan sektor poljoprivrede sa obrtom od 20 milijardi evra godišnje. Utoliko su nam potrebija jasna i transparentna pravila", izjavio je evropski komesar Dačijan Čiološ u Briselu. Prema njegovim rečima, cilj reformi je da organski proizvodi zaista budu organski.

ŠTA SE KONKRETNO MENJA?

Period konverzije se širom EU izjednačava. U budućnosti gazdinstvo više neće moći biti podeljeno na konvencionalni i organski deo, jer su gazdinstva delom u organskom statusu mnogo podložnija prevarama. Martin Hesling, upravnik Direkcije za poljoprivredu, životnu sredinu, zdravlje i trgovinu koji je učestvovao u reviziji EU organske regulative, ističe da je grupna sertifikacija za gazdinstva do pet hektara moguća, što podrazumeva veliko rasterećenje za gazdinstva sa, na primer, košenim voćnjacima.

Biće novina i oblasti trgovine organskom hranom, uključujući tu i proizvode iz zemalja van Evropske unije, kao i robe iz EU namenjene za izvoz. "Potreban nam je bolji pregled situacije kod uvoza. Želimo da pregovaramo sa partnerima van Evropske unije i stvorimo jedinstvene standarde", kaže Čiološ.

Trenutno važeći ekvivalentni princip za priznavanje uvoza će se revidirati. Prema Heslingu, ovaj princip takoreći nije zadovoljavajući u svim slučajevima. Dok je naglasak promena u predlogu Komisije stavljen na ugovorne probleme u trgovini i obezbeđivanju izvoznih mogućnosti

za evropske organske proizvode, to će više smisla imati pooštavanje kontrole za učesnike na tržištu u trećim zemljama. Ekvivalentan princip će biti primenjen na kontrolne organizacije u trećim zemljama. Rešenja koja su bolje prilagođena zemljama sa značajno različitim strukturalnim ili klimatskim uslovima trebaju se naći na evaluaciji njihove proizvodnje.

Između ostalog, u planovima Evropske komisije predviđena su strožija pravila o upotrebi konvencionalne stočne hrane i semena u ekološkoj proizvodnji hrane, kao i niže dozvoljene granice za pesticide ili genetski modifikovane proizvode. Naravno, postoje i prelazni rokovi da bi proizvođači mogli da se prilagode novim propisima.

Evropska komisija namerava da uloži više sredstava i u istraživanje i razvoj te branše. Međutim, svi ti predlozi samo su prvi korak. Sada su na potezu Evropski parlament i države članice.

STROGO, ALI NE PRESTROGO

Proizvođači se pribojavaju da će novi propisi otežati život malim poljoprivrednicima koji prodaju organske proizvode. Političari u Nemačkoj već pozivaju na

Podrška razvoju organske poljoprivrede na teritoriji Kragujevca

U okviru projekta podrške razvoju organske poljoprivrede u Kragujevcu i Šumadiji, koji zajednički sprovode grad Kragujevac i francuski grad Siren, uz podršku Ministarstva spoljnih poslova Francuske, početkom februara je u Biznis inovacionom centru, održan seminar za poljoprivrednike iz Šumadije koji su pokazali interesovanje za ovu vrstu proizvodnje.

Eksperti iz francuske Poljoprivredne komore upoznali su učesnike seminara sa tržištem organske poljoprivrede, izvorima finansiranja organske poljoprivrede u Francuskoj, kao i sa evropskim fondovima koji će biti dostupni za Srbiju. Gosti iz Francuske mogli su da se upoznaju i sa srpskim iskustvima iz ove oblasti koje je predstavila Ivana Simić, generalni sekretar Nacionalnog udruženja za razvoj organske proizvodnje "Serbia Organica".

Učesnike seminara, u ime grada Sirena koji sa Kragujevcem gaji pobratimske veze skoro pet decenija, pozdravio je Žan Lui Testi, pomoćnik gradonačelnika grada Sirena za međunarodnu saradnju.

"Kao što znate, danas postoje veliki zahtevi u smislu zaštite i očuvanja životne sredine

i zbog toga je važan razvoj organske poljoprivrede. Sa druge strane, važan je i taj ekonomski aspekt organske poljoprivrede, na kome treba da insistiraju sve zemlje koje učestvuju u njenom razvoju. U Francuskoj je ova poljoprivreda veoma važna i dalje je u razvoju, značajna je činjenica da ima veliki ekonomski potencijal i da ima ljudi koji se bave ovom vrstom poljoprivrede i mogu od toga jako lepo da žive", kazao je Testi.

Rezultati ovog projekta omogućice jasno definisanje potreba i mogućnosti za razvoj organske poljoprivrede na lokalnu i u tom pravcu obezbediti identifikaciju narednih mera podrške. Pomoćnica gradonačelnika za poljoprivredu grada Kragujevca dr Snežana Živanović Katić rekla je i da na području grada, za sada, ne postoji nijedan proizvod koji zadovoljava kriterijume organske hrane pre svega jer su sertifikati koji su neophodni da bi proizvod to postao skupi i da su potrebna dugogodišnja ulaganja. "Ipak, verujem, da će se uskoro sa ovog našeg područja pojaviti takvi proizvodi koji će ispunjavati sve uslove koje propisuje organska proizvodnja", zaključila je Katić.

umerenost. "Ne želim da ogadimo organsku proizvodnju poljoprivrednicima time što ćemo imati previše birokratije. Moramo da zadržimo osećaj proporcije", kaže nemački ministar poljoprivrede Kristijan Šmit.

I udruženja organskih proizvođača su se uzburkala. "Mi podržavamo te ciljeve. Čak je inicijativa Komisije o potpunoj promeni postupka dobro usmerena. Uprkos tome, novi propisi ne smeju da stupe na snagu u ovom obliku", kaže Jan Plage, predsednik udruženja proizvođača organske hrane

Bioland. "Predlozi Evropske komisije će povući kočnicu u razvoju industrije organske hrane".

Evropski komesar Čiološ to vidi drugačije – po njemu, glavni cilj je da se ojača poverenje potrošača na tržištu organski uzgojene hrane. Sudeći po podacima Komisije, tržište za organski proizvedene namirnice se učetrostručilo u poslednjih deset godina, a poljoprivrede površine sa takvim usevima su se tek udvostručile, što znači da postoji veliki pritisak da se dobije što više prinosa. ■

**Serbia
organica**

НАЦИОНАЛНА
АСОЦИЈАЦИЈА
ЗА ОРГАНСКУ
ПРОИЗВОДЊУ

O nama

Nacionalna Asocijacija Serbia Organica je krovna organizacija koja udružuje celokupan sektor organske poljoprivrede na teritoriji Republike Srbije.

Serbia Organica je nevladina, nezavisna i neprofitna organizacija.

Serbia Organica je član međunarodnih organizacija IFOAM (International Federation of Organic Agriculture Movements) i AVALON (Fondacija za unapređenje održivog ruralnog razvoja Centralne i Istočne Evrope).

Serbia Organica je strateški partner državnim i inostranim institucijama u cilju usklađivanja i koordinacije razvoja organske poljoprivrede u Srbiji.

Organska proizvodnja – Naše aktivnosti

Asocijacija svojim aktivnostima doprinosi realizaciji Nacionalnog Akcionog Plana za razvoj organske proizvodnje u Srbiji.

Asocijacija učestvuje u kreiranju zakonske regulative i pravilnika o organskoj proizvodnji.

Asocijacija edukuje proizvođače, prerađivače kao i potrošače o organskoj proizvodnji i organskim proizvodima.

Asocijacija se zalaže za dobijanje olakšica za članove Asocijacije pri nabavci semenskog i sadnog materijala kao i sredstava za ishranu i zaštitu bilja dozvoljenih u organskoj proizvodnji.

Asocijacija organizuje učešće naših članova na sajmovima i izložbama u zemlji i inostranstvu (BIOFACH 2010., 2011. i 2012. u Nirnbergu).

Asocijacija organizuje studijske posete članovima Udruženja.

Organska proizvodnja Posao budućnosti

Jedan od glavnih ciljeva Asocijacije je pružanje neophodne, stručne, pomoći proizvođačima zainteresovanim za organsku proizvodnju.

Ukoliko želite da unapredite svoje znanje i posao pridružite nam se i postanite

ČLAN

Nacionalne Asocijacije

Kao članu Asocijacije na raspolaganju su vam:

- Informacije o organskom sektoru,
- Baza podataka „Ko je ko – Baza organske poljoprivrede Srbije“,
- Informacije o organskoj proizvodnji,
- Informacije o sredstvima za proizvodnju,
- Informacije o sertifikaciji i popustima prilikom sertifikacije,
- Informacije o podsticajnim sredstvima za organsku proizvodnju,
- Informacije o tržištu organskih proizvoda,
- Povoljnija nabavka semena i sadnog materijala,
- Informacije o kreditima,
- Pomoć pri sklapanju ugovora za plasman proizvoda,
- Promocija kroz Bilten Asocijacije „Organske novosti“,
- Promocija putem sajta Asocijacije,
- Popust pri kupovini literature,
- Popust na kotizaciju za seminare i predavanja,
- Popust na studijska putovanja i ekskurzije,
- Popusti za učestvovanje na sajmovima.

Serbia Organica

Molerova 29a, 11000 Beograd

Kancelarija:

„Domaći dućan“

Pijaca Zeleni venac, lokal br.6

Tel/fax +381 11 3283 085

+381 65 855 68 68

e-mail: office@serbiaorganica.org

www.serbiaorganica.org

